

NOWE RUCHY RELIGIJNE, SEKTY I ALTERNATYWNA DUCHOWOŚĆ W KONTEKŚCIE POSTMODERNIZMU PREŠOV 24 III 2010

Postęp naukowy i technologiczny, charakteryzujący współczesną cywilizację, oprócz mnóstwa pozytywnych skutków, niesie z sobą również rozwój wielu niebezpiecznych zjawisk, takich jak: anomia wartości, norm i wzorów zachowań, absolutyzacja praw i wolności człowieka, negacja istnienia absolutnej prawdy, prowadząca do etycznego relatywizmu i nihilizmu, co wszystko razem wzięte wpisuje się w nurt współczesnego postmodernizmu. Obowiązujący dotąd w kulturze euroatlantyckiej judeo-ochrześcijański światopogląd coraz mniej kształtuje życie i postawy jednostek. Od lat siedemdziesiątych i osiemdziesiątych XX wieku obserwujemy zjawisko powstawiania nowych ruchów religijnych, sekt i wyznań, które proponują współczesnym ludziom łatwe odpowiedzi, dotyczące sensu życia i ostatecznych jego przeznaczeń, stanowiąc często alternatywę dla tradycyjnych systemów religijnych. Błyskawiczny rozwój sekt i w wielu wypadkach (sekty destrukcyjne) ich negatywny wpływ na życie ludzi skłaniają do podejmowania naukowej refleksji nad tym zagadnieniem.

Stąd też Katedra Filozofii i Studiów Religijnych Wydziału Greckokatolickiej Teologii na Prešovskim Uniwersytecie w Prešovie, we współpracy z Katedrą Historii Porównawczej Religii Wydziału Filozofii Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II w Lublinie, wraz z Instytutem stosunków między państwem a Kościołem w Bratysławie, a także Centrum zapobiegania sektom – Integra w Bańskiej Bystrzycy, oraz z Katedrą Filozofii i Studiów Religijnych Ewangelickiego Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Komenskigo w Bratysławie, zorganizowała w dniu 24 marca 2010 r. Międzynarodową Konferencję Naukową zatytułowaną: *Nové náboženské hnutia, sekty a alternatívna spiritualita v kontexte postmoderny* [Nowe ruchy religijne, sekty i alternatywna duchowość w kontekście postmodernizmu].

Jej celem była próba poddania interdyscyplinarnej analizie zjawiska szerzenia się nowych ruchów religijnych, ich prezentacji oraz skutków społecznych, które wywołują. Stąd też zaproszono do współmyślenia w powyższym temacie ekspertów w dziedzinie socjologii, religioznawstwa, psychologii, filozofii i teologii, reprezentujących różne ośrodki naukowe: Uniwersytet w Prešovie, Uniwersytet Karola w Pradze, Uniwersytet Masa-

ryka w Brnie; Wyższą Szkołę Służby Zdrowia i Opieki Społecznej św. Elżbiety w Bratysławie, Katolicki Uniwersytet w Rużomberku, Uniwersytet Wschodnio-czeski w Pilźnie, Uniwersytet w Trnawie. Polska była reprezentowana przez następujące uczelnie: Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, Uniwersytet Śląski w Katowicach, Akademia Techniczno-Humanistyczna w Bielsku Białej, Lubelska Szkoła Wyższa w Rykach, Gdańskie Kolegium Teologiczne, Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie, Wyższe Seminarium Duchowne w Przemyślu.

Po rejestracji zaproszeni prelegenci i słuchacze zgromadzili się w auli Wydziału Greckokatolickiej Teologii Prešovskiego Uniwersytetu (ul. biskupa Gojdiča 2), gdzie przed południem na sesji plenarnej, otwartej przemówieniem mons. ThDr. Jána Babjaka SJ, PhD. Arcybiskupa Metropolity Prešovskiego i Wielkiego Kanclerza GFT PU, wysłuchali (9:00 – 10:45) pierwszej części referatów [w nawiasie kwadratowym własne tłumaczenia na język polski tytułów wystąpień], którą rozpoczął euro-poseł Dr. Miroslav Mikolášik referatem: *Sekty a hľadanie novej identity* [Sekty i poszukiwania nowej tożsamości]; doc. PhD. Dušan Lužný, Dr. – reprezentujący Uniwersytet Masaryka w Brnie, Wydział Filozofii, mówił na temat: *Náboženství jako hrozba* [Religie jako zagrożenie]; ThDr. Boris Rakovský - Dyrektor Centrum Studiów i poradnictwa w sprawach nowej religijności ERCSR] wyłożył kwestię: *Reinkarnácia – staroveký fenomén v postmodernej spoločnosti* [Reinkarnacja – starożytny fenomen w społeczeństwie postmodernistycznym]; ThLic. Michaela Moravčíková - Dyrektor Instytutu dS Stosunków między państwem a Kościołem, podzieliła się ze słuchaczami wiedzą na temat: *Nové náboženské hnutia v kontexte novej legislatívy upravujúcej vzťahy štátu a náboženských spoločností* [Nowe ruchy religijne w kontekście nowych przepisów prawnych regulujących stosunki państwa i wspólnot religijnych].

Po tym ostatnim wystąpieniu miała miejsce krótka dyskusja (10:45 – 11:00), która przeniosła się do sali obok, gdzie w czasie przerwy uczestnicy spotkania mogli skorzystać ze smacznego poczęstunku (11:00 – 11:20).

Cześć drugą sesji plenarnej (11:20 – 12:45) rozpoczął doc. PhD. Zdeněk Vojtíšek, Th.D. z Wydziału teologii ewangelickiej Uniwersytetu Karola w Pradze referatem: *Konflikt nových náboženských hnutí a spoločnosti: jeho podoby a výzvy* [Konflikt nowych ruchów religijnych i społeczeństwa: jego formy i wyzwania]. Po nim prof. PhD. Jozef Matulník, PhD. - Prorektor Wyższej Szkoły Służby Zdrowia i Opieki Społecznej św. Elżbiety w Bratysławie, rozwinął zagadnienie: *Religiozita, rodina a reprodukčné správanie obyvateľov Slovenska* [Religijność a rodzina i zachowania prokreacyjne mieszkańców Słowacji]. Prof. dr hab. Kazimierz Bełch – reprezentujący Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, Wydział Zamiejscowy Nauk o Społeczeństwie w Stalowej Woli, także wykla-

dowca WSD w Przemyślu, podzielił się spostrzeżeniami na temat: *Ponowoczesność a przemiany religijności*. Sesję plenarną zakończyło wystąpienie MUDr. Jozefa Benkoviča – OLÚP ze Specjalistycznego Terapeutycznego Instytutu Psychiatrycznego w Prednej Horze, zatytułowane: *Terapeutický manažment agresívneho závislého jedinca* [Zarządzanie terapeutyczne w wypadku agresywnej osoby uzależnionej].

Po krótkiej dyskusji (12:45 – 13:00), czas na obiad (13:00 – 14:00), po którym rozpoczęła się praca w sekcjach (14:15 – 16:45): teologicznej, religiologicznej, filozoficznej, psychologicznej oraz socjologicznej. W każdej z nich wykładowcy i słuchacze podejmowali problematykę sekt z punktu widzenia dziedziny, którą reprezentowali. Duża liczba prelegentów narzucała reżim czasowy, stąd zajmujący miejsce na mównicy mogli przedstawiać tylko skróty swoich opracowań. Wedle programu miano podjąć na poszczególnych sesjach następujące kwestie.

Na sekcji teologicznej: ThDr. Ľubomír Petrík, PhD – Prešovski Uniwersytet, Wydział Teologii Greckokatolickiej: *Nová evanjelizácia ako odpoveď hľadajúceho človeka* [Nowa ewangelizacja jako odpowiedź dla poszukującego człowieka]; doc. ThDr. PaedDr. Róbert Sárka, PhD. – Katolicki Uniwersytet w Ružomberoku, Wydział Pedagogiki: *Problém hodnovernosti skúmania paranormálnych javov v hybridoch náboženstva a vedy* [Problem wiarygodności badań zjawisk paranormalnych w hybrydach religii i nauki]; dr Andrzej Dańczak - Gdańskie Kolegium Teologiczne: *Aniołowie jako symbol postmodernistycznej duchowości Zachodu*; doc. Alexander Cap, Csc. – Prešovski Uniwersytet, Wydział Teologii Prawosławnej: *Sekty v dobe Isusa Christa na stránkach Nového Zákona* [Sekty w czasach Jezusa Chrystusa na kartach Nowego Testamentu]; ks. dr Norbert Podhorecki – Wyższe Seminarium Duchowne w Przemyślu: *Attractiveness of the sects in Europe against a background of the postmodern relativism* [Atrakcyjność sekt w Europie na tle postmodernistycznego relatywizmu]; ks. dr Wacław Siwak – Wyższe Seminarium Duchowne w Przemyślu: *Pseudo-eklezyjalność sekt i jej implikacje dla duszpasterstwa*; dr Aleksy Kowalski - Instytut Teologiczny: *Koncepcja herezji w traktacie „Adversus praxean“ Tertuliana*; ThDr. Mária Kardis, PhD. – Prešovski Uniwersytet, Wydział Teologii Greckokatolickiej: *Sekty a dôstojnosť ľudskej osoby* [Sekty a godność osoby ludzkiej]; Mgr. Monika Kubatková - Katolicki Uniwersytet w Ružomberoku, Wydział Pedagogiki: *Hnutie Nazaret ako príklad sektárskej mentality vo vnútri katolíckej cirkvi* [Ruch Nazaret jako przykład sekciarskiej mentalności wewnątrz Kościoła katolickiego]; Mgr. Ol'ga Fejerčáková – Prešovski Uniwersytet, Wydział Teologii Greckokatolickiej: *Svedkovia Jehovovi na Slovensku* [Świadkowie Jehowy na Słowacji].

Na sekcji religiologicznej: dr Ewa Zajac – Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, Instytut Kulturoznawstwa: *Rekonstrukcjonizm żydowski i jego główne założenia*; doc. ThDr. PaedDr. Andrej Slodička, PhD. –

Prešovski Uniwersytet, Wydział Teologii Greckokatolickiej: *Doktrína Svedkov Jehovových v komparácii s kresťanstvom* [Doktryna Świadków Jehowy w porównaniu z chrześcijaństwem]; ThDr. Monika Záviš, PhD. – Uniwersytet J. A. Komenského, Wydział Teologii Ewangelickiej: *Mystická náboženská skúsenosť a ľudská myseľ* [Religijne doświadczenie mistyczne i ludzki umysł]; dr Andrzej Kasperek – Uniwersytet Śląski, Wydział Etnologii i Nauk o Edukacji Integralnej i Obywatelskiej: *Religia i duchowość w perspektywie subiektywnego zwrotu kultury nowoczesnej*; Mgr. Ivan Mod'oroši, PhD. – Katolicki Uniwersytet w Ružomberoku, Wydział Filozofii: *Predstavenie učenia spoločenstva Bádateľov Pravdy* [Prezentacja nauczania wspólnoty Badaczy Prawdy]; Mgr. Mária Poliaková, PhD. – Prešovski Uniwersytet, Wydział Teologii Greckokatolickiej: *Saudskoarabský režim a vláda wahhábovskej doktríny* [Reżim Arabii Saudyjskiej a władze nauki wahabizmu]; Lic. Maria Misik – Uniwersytet Śląski w Katowicach, Wydział Nauk Społecznych: *Myślenie mityczne w dawnych i nowych formach religijności*; Mgr. Ľudmila Hrušticová – Słowacka Akademia Nauk, Instytut Etnologii: *Sociálne aspekty vplyvu misie letničných hnutí medzi Rómami. Príklad zo Spiša* [Społeczne aspekty wpływu misji ruchów zielonoświątkowych wśród Romów. Przykład ze Spiszu]; Mgr. Katarína Harďoňová - Prešovski Uniwersytet, Wydział Teologii Greckokatolickiej: *Nábožensko – sociologické a psychologické aspekty sekty* [Religijno-socjologiczne i psychologiczne aspekty sekty]; Mgr. Matúš Demeter – Mgr. Ivana Vajdová - Prešovski Uniwersytet, Wydział Teologii Greckokatolickiej: *Hnutie Hare Krišna (ISKCON) v obci Abranovce – k otázke socio-kultúrnej interakcie majoritného (kresťanského) obyvateľstva s miestnou komunitou Hare Krišna* [Ruch Hare Krysna (ISKCON) w miejscowości Abranovce – kwestia społeczno-kulturowych interakcji między dominującą (chrześcijańską) ludnością a lokalną wspólnotą Hare Krysna].

Na sekcji filozoficznej: dr hab. Wiesław Wójcik, prof. ATH – Akademia Techniczno-Humanistyczna, Katedra Pedagogiki, Psychologii i Antropologii: *Granice wolności i zniewolenia człowieka a nowe metody manipulacji*; dr Marek Rembierz – Instytut Nauk o Edukacji, Uniwersytet Śląski, Katowice-Cieszyn: *O rozróżnianiu religijności otwartej i religijności zamkniętej – współczesne kontrowersje wokół tożsamości religijnej*; doc. PhDr. Pavol Dancák, PhD. - Prešovski Uniwersytet, Wydział Teologii Greckokatolickiej: *Postmoderný kontext kontra „Where are you from?”* [Postmodernistyczny kontekst przeciw „Gdzie jesteście?"]; Mgr. Marián Ambrozy, PhD. – Gimnazjum Pavla Ušáka Olivu, Poprad: *Náboženstvo vo filozofii Ludwiga Wittgensteina* [Religia w filozofii Ludwiga Wittgensteina]; Mgr. Peter Ůll – Trnavski Uniwersytet, Wydział Teologii: *Idea reinkarnácie na Západe. Vybrané myšlienky z diela Posolstvo Grálu od Abd-RuShina a z antroposofie Rudolfa Steinera* [Idea reinkarnacji na Zachodzie. Wybrane myśli z pracy Przesłanie Gralu od Abd-RuShina i z antropozofii Rudolfa

Steinera]; ThDr. Radovan Šoltés, PhD. – Prešovski Uniwersytet, Wydział Teologii Greckokatolickiej: *Medzi Bohom a ideou Boha* [Między Bogiem a ideą Boga]; PhDr. Dušan Hruška, PhD. – Prešovski Uniwersytet, Wydział Teologii Greckokatolickiej: *Moc (pseudo)náboženských diskurzov* [Siła (pseudo)religijnych dyskursów]; Dr Stanisław Ciupka: *Psychologiczno-antropologiczne powody oddziaływania sekt na człowieka*.

Na sekcji psychologicznej: dr Mieczysław Dudek - Lubelska Szkoła Wyższa w Rykach: *Pomoc rodzinie zagrożonej sektami*; o. dr Roman Jusiak OFM - Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, Wydział Nauk Społecznych: *Ruchy religijne jako środowisko wychowawcze*; ks. dr Andrzej Wołpiuk - Podbeskidzkie Centrum informacji o sektach i grupach psychomanipulacyjnych „Veritas“: *Przyczyny i motywy przynależności do sekt i nowych ruchów religijnych – kontekst psychologiczny*; dr Aniela Różańska - Uniwersytet Śląski w Katowicach, Wydział Etnologii i Nauk Edukacji w Cieszynie: *Religijność czy duchowość z pogranicza czesko-polskiego*; Mgr. Magdalena Ewa Ruszel - Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, Wydział Zamiejscowy Nauk o Społeczeństwie w Stalowej Woli: *Psychological aspects of alternative spirituality in post modern society* [Psychologiczne aspekty w alternatywnej duchowości w społeczeństwie postmodernistycznym]; Mgr. Ľubomíra Dzivý Baluchová – Prešovski Uniwersytet, FHPV, *Ústav pedagogiky a psychológie: Sekty – fenomén tretieho tisícročia* [Instytut Edukacji i Psychologii: Sekty – zjawisko trzeciego tysiąclecia]; PaedDr. Martin Dojčár – Trnavski Uniwersytet, Wydział Pedagogiki: *Spirituálny boom a kríza jednostrannosti* [Duchowy boom a kryzys jednostronności]; Lic. Krystian Misik – Uniwersytet Śląski w Katowicach, Wydział Pedagogiki a Psychologii: *Sekty i nowe ruchy religijne w opinii polskiej i rosyjskiej młodzieży szkolnej – analiza porównawcza na podstawie badań w szkołach Powiatu Żywieckiego oraz Pietropawłowska Kamczackiego*; dr Urszula Klajmon-Lech - Uniwersytet Śląski, Wydział Etnologii i Nauk o Edukacji: *Nowe wspólnoty i grupy religijne – jako droga oddziaływań edukacyjnych Kościoła Rzymskokatolickiego w perspektywie postnowoczesności*; Mgr. Silvia Dolinská – Prešovski Uniwersytet, Wydział Teologii Greckokatolickiej: *Psychomanipulácia v sektach* [Psychomanipulacja w sektach]; PaedDr. Lenka Pasternáková, PhD. - PhDr. Eva Ondříková – Prešovski Uniwersytet, FHPV: *Manipulácia sektou* [Manipulacja sekty]; ThDr. PaedDr. Monika Slodičková, PhD. – Prešovski Uniwersytet, Wydział Teologii Greckokatolickiej: *Sekty a výchova* [Sekty a edukacja]; ThDr. PaedDr. Ing. Ferdinand Kubík, PhD. – Wyższa Szkoła Służby Zdrowia i Opieki Społecznej św. Elżbiety w Bratysławie: *Sekty a mládež* [Sekty i młodzież].

Na sekcji socjologicznej: ks. prof. dr hab. Tadeusz Bąk – Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, Dyrektor Instytutu Socjologii: *Młodzież wobec nowej rzeczywistości religijno-moralnej*; PhDr.

Franišek Kalvas, PhD. – PhDr. Ján Váně, PhD. – Uniwersytet Wschodnio-czeski w Pilźnie, Wydział Filozofii: *Cirkevní restituce – mediální bublina nebo umocňující příčiny nízkého zájmu o náboženství v ČR* [Kościelne restytucje – medialna bańka lub przyczyny wzmacniające niskie zainteresowanie religią w Republice Czeskiej]; dr Małgorzata Gruchoła - Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, Wydział Filozofii, Instytut Kulturoznawstwa: *Ochrona przed sektami w internecie w dobie postmodernizmu*; dr Tomasz Korczyński – Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, Wydział Nauk Historycznych i Społecznych, Instytut Socjologii: *Analiza chrześcijańskiej sceny „unblackmetalowej“ jako przykład nowych form życia religijnego w postnowoczesnym świecie*; dr Jan Tadeusz Mróz – Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, Wydział Zamiejscowy Nauk o Społeczeństwie w Stalowej Woli: *Chrześcijaństwo a poszukiwanie ezoterycznych duchowości – w kontekście zachodzących zmian społeczno-politycznych oraz kulturowo-religijnych*; dr Bogdan Więckiewicz - Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, Wydział Zamiejscowy Nauk o Społeczeństwie w Stalowej Woli, Instytut Socjologii: *System wartości młodzieży z grupy nieformalnej – blokarsi*; PhDr. Tomáš Kobes, PhD. – Uniwersytet Wschodnio-czeski w Pilźnie, Katedra socjologii: *Kmotrovské vztahy v kontextu východoslovenských rómských osad jako výraz religióznej alternace existujících náboženských norem* [Stosunki Rodziców Chrzestnych w kontekście wschodnio-słowackich osad romskich jako wyraz alternatywy religijnej wobec istniejących norm religijnych]; PhDr. Ondrej Štefaňák, PhD. – Katolicki Uniwersytet w Ružomberku, Wydział Pedagogiki: *Religiozita či spiritualita?* [Religijność czy duchowość]; dr hab. Janusz Mierzwa – Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Instytut Socjologii: *W poszukiwaniu uniwersalnych wartości w globalnej wiosce*; dr Leon Szot – Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Instytut Socjologii: *Religijno – moralne aspekty życia społecznego*; dr Mirosław Murat – Uniwersytet przyrodniczy w Lublinie: *Media a psychomanipulacja – zagubieni w aksjologicznej pustce*; Mgr. Kamil Kardis, PhD. – Prešovski Uniwersytet, Wydział Teologii Greckokatolickiej: *Alternatívna spiritualita v postmoderne* [Alternatywna duchowość w postmodernizmie]; PhDr. Ján Váně, PhD. – Uniwersytet Wschodnio-czeski w Pilźnie, Wydział Filozofii: *Adaptační strategie neinstytucionalizovaných náboženských komunit v reakci na procesy individualizace* [Strategie adaptacyjne w nieinstytucjonalnych wspólnotach religijnych jako odpowiedź na procesy indywidualizacji]; ThDr. PaedDr. Ing. Gabriel Paľa, PhD. – Prešovski Uniwersytet, Wydział Teologii Greckokatolickiej: *Mediálny obraz sekt* [Medialny obraz sekt]; Bc. Andrea Čusová – Prešovski Uniwersytet, Wydział Teologii Greckokatolickiej: *Nové náboženské hnutia a ich PR* [Nowe ruchy religijne i ich PR]; Mgr. Michal Kratochvíla – Wyższa Szkoła Służby Zdrowia i Opieki Społecznej św. Elżbiety w Bratysławie, Katedra socjologii: *Analýza súvislostí medzi hodnotou rodiny*

a nekresťanskou mimocirkevnou religiozitou [Analiza odniesień między wartością rodziny a niechrześcijańską religijnością pozakościelną].

Materialnym owocem, największej jak dotąd na Słowacji, konferencji na temat sekt jest opublikowany niedawno gruby tom (*Nové náboženské hnutia, sekty a alternatívna spiritualita v kontexte postmoderny*, red. K. Kardis, M. Kardis, Prešov 2010, 634s. ISBN 978-80-555-0190-1), zawierający pełne teksty wystąpień, uzupełnione opracowaniami innych specjalistów, poszerzającymi niektóre kwestie, związane z tytułowym tematem. Publikacja może stanowić „kopalnię wiedzy” na temat sekt i nowych ruchów religijnych, ich działalności oraz zagrożeń powodowanych ich aktywnością.